

Conferința cu participare internațională

**NOUA LEGISLAȚIE PENALĂ:
TRADIȚIE, RECODIFICARE, REFORMĂ,
PROGRES JURIDIC**

București, 26 octombrie 2012

Aula Academiei Române
(Calea Victoriei nr. 125)

Universul Juridic

București

-2012-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2012, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL telefon: **021.314.93.15; 0726.990.184**
DISTRIBUȚIE: tel./fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

COMENZI ON-LINE,

CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%

PREFAȚĂ

Desfășurat sub semnul imperativului recodificării, comandamentul respectării și continuării tradițiilor, efortului și dorinței reformei și în căutarea, pe cât posibil, a progresului juridic, procesul elaborării și adoptării noilor coduri: penal și de procedură penală, se apropie de sfârșit.

În așteptarea momentului fast al intrării lor în vigoare, specialiștii în domeniu – deopotrivă teoreticieni și practicieni – își întetesc dezbaterile, diversifică, analizează și precizează observațiile. Și aceasta cu speranța că punctele lor de vedere mai pot fi luate în considerare de decidenți în definitivarea textelor celor două coduri sau că vor pregăti explicațiile necesare punerii lor în practică, într-un viitor cât mai apropiat.

O mărturie a acestui fapt o reprezintă și conferința cu participare internațională **Noua legislație penală: tradiție, recodificare, reformă, progres juridic**, organizată la 26 octombrie 2012, de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române (ICJ) în colaborare cu Asociația Română de Științe Penale (ARSP), ale cărei lucrări introductive le publică volumul de față.

Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române a adus o contribuție semnificativă la dezvoltarea teoriei și practicii codificării în țara noastră cu ocazia elaborării proiectelor Codului penal și Codului de procedură penală, adoptate la 21 iunie 1968 și, respectiv, a proiectului preconizatului nou Cod civil, și aceasta cu atât mai mult cu cât, până în 1971, a îndeplinit, *de facto* și funcția de „Consiliu legislativ”.

Astfel, echipa de specialiști a Institutului, coordonată de prof. Vintilă Dongoroz (1893-1976) a avut un rol important în elaborarea proiectelor Codului penal și Codului de procedură penală din 1968, context în care a pus în practică reguli și tehnici relevante de codificare, exprimate teoretic parțial într-un studiu publicat în anul 1968¹.

Ele au continuat, în noile condiții istorice, experiențele și ideile în domeniu ale marelui penalist exprimate de-a lungul timpului și în special în contextul preocupărilor de codificare din deceniile 3 și 4 ale veacului trecut care au premers „codurile Carol al II-lea”, în frunte cu Codul penal și Codul de procedură penală din 1936.

O teză importantă relevată în aceste împrejurări a fost aceea a condiționării oricărei codificări penale de o „desăvârșită adaptare la realități și deci o perfectă cunoaștere a acestora”². În cadrul acestui complex de realități de care ar trebui să se țină riguros seama în elaborarea legilor (codurilor) penale, trei se impun ca fundamentale. Prima ar fi realitatea privind fenomenul *criminalitate* (luată în sensul de activități care reclamă o reacție represivă); întrucât aceasta din urmă nu este decât una dintre modalitățile luptei împotriva criminalității, se impune, ca un „imperativ categoric” o adaptare a legii penale, în mijloacele, funcția și finalitatea sa, la datele reale ale infracționalității. Ar fi vorba nu de o adecvare simplistă, de o transpunere pură și simplă a datelor și o modelare a represiunii numai după aceste date, fiindcă între fenomenologia activă (criminalitatea) și fenomenologia reactivă (represiunea) nu se poate concepe o absolută corespondență. O a

¹ Prof. dr. doc. Vintilă Dongoroz, *Sinteze asupra noului Cod penal al R.S.R.*, în revista „Studii și Cercetări Juridice” nr. 1/1969, pp. 7-35.

² V. Dongoroz, *Reforma legilor penale. Realități și dificultăți*, în „Revista penală”, număr festiv, 1932, pp. 39-48.

doua realitate reper în codificare o reprezintă în concepția profesorului Dongoroz cea privind fenomenul *coeziunea socială* (luat în sensul de cerințe – aspirații ale vieții de relație care reclamă o energică protecție juridică); ea se impune drept condiționalitate „fiindcă normele de drept penal tind, ca orișicare alte rânduieli de drept, la realizarea ordinii juridice, ce nu este decât acel echilibru armonic în care toate cerințele-aspirații ale vieții de relație înăuntrul grupului social, cerințe-aspirații de ordin politic, economic, moral etc., își găsesc înfăptuirea și protecția”³. În fine, dar nu în ultimul rând ar fi vorba și de realitatea privind fenomenul *statică socială* (luată în sensul de reflexe durabile ale trecutului asupra prezentului în viața socială); o cerință bazată pe considerentul că „nimic nu-i mai periculos pentru ordinea juridică decât ruperea brutală a oricăror legături cu trecutul”. La orice grup social există un fond static, creat de tradiție, pe care legea penală nu-l poate nesocoti fără a risca să apară ca nedreaptă, arbitrară și tiranică, încât pierzându-și prestigiul să nu-și piardă eficacitatea. Drept urmare, o lege penală care rupe cu orice trecut se va realiza mai mult prin aplicarea silită a normei, decât prin voluntara supunere la exigențele sale⁴.

Adaptarea continuă la aceste realități se reflectă în evoluția dreptului penal, orice modificare mai sensibilă intervenită în cadrul celor trei realități definitorii resimțindu-se imediat la nivelul reglementărilor penale sub forma unei nevoi de modificare și/sau completare a acestora. În acest sens, apar legile speciale, penale sau conținând dispoziții penale, care apar atât de frecvent și în așa număr, formând acel drept penal completator dreptului penal ordinar.

Numai atunci când modificările intervenite în câmpul celor trei realități fundamentale – criminalitate, coeziune socială și statică socială – devin profunde și intense devine necesară reforma, exprimată prin recodificare.

În acest context unificarea legislativă atât de invocată ca motiv de adoptare a noi coduri nu înseamnă implicit și realizarea de mari reforme, pentru că ea nu reclamă decât o nivelare, o aducere la același numitor, prin selectarea normelor din legiurile existente, pe când o mare reformă presupune importante schimbări, marcând o evoluare spre alte așezări decât cele existente și către alte concepții decât cele ce constituie temelia legilor anterioare⁵. Și în toate cazurile, legiferarea cuprinde o evaluare corectă, o cunoaștere perfectă a acestor realități și din această perspectivă configurarea evoluțiilor și a nevoilor de reglementare, având în vedere permanenta adaptare.

Așadar, întotdeauna știința trebuie să preceadă legiferarea, codificarea.

Din această analiză rezultă și importante concluzii pentru codificare. Într-adevăr, și în privința acesteia pentru a distinge între *codificarea dreptului constant*, preexistent, cu caracter preponderent tehnicist, de amenajare, selectare și sistematizare cu precădere a regulilor deja existente, care răspunde nevoilor de uniformizare, corelare, coeziune și raționalizare legislativă și *codificarea-reformă*, cu o puternică dimensiune creatoare, care presupune importante schimbări, marcând o evoluție către alte așezări decât cele existente și către alte concepții decât cele care constituie baza ideatic-ideologică a legilor în vigoare și pe care acestea o exprimă. Dar în ambele situații intervenția anterioară a științei este absolut necesară, prin măsurarea nevoii de adaptare a legii la cerințele de sistematizare și

³ *Ibidem*, p. 41.

⁴ *Ibidem*, p. 42.

⁵ *Ibidem*, p. 47.

la realități și în urma acesteia elaborarea materiei, amplitudinii și modalităților de realizare a schimbării.

În condițiile specifice perioadei, noul Cod penal din 1968 „prin conținutul și forma sa, constituia o operă legislativă perfect unitară, un sistem de drept penal, elaborat în concordanță cu realitățile din țara noastră științific abordate și bazat pe concepțiile și principiile dreptului penal socialist constructiv consacrate”⁶. Alături de conținutul social comun al normelor și principiile purtând amprenta spiritului creator al științei dreptului penal, modul de „alcătuire”, referitor la care, în privința Codului penal din 1968 V. Dongoroz preciza că „respiră ... profunzimea și finețea gândirii juridice românești”⁷, reprezintă un element definitoriu al elaborării proiectului de cod. Astfel, în acest sens, potrivit marelui penalist operațiunea decisivă o reprezintă sistematizarea, însoțită de o corectă nomenclatură. Materialul normativ cuprins într-un cod penal fiind destul de vast, se impune, pentru buna cunoaștere a acestuia și pentru ușoara lui aplicare practică, să fie divizat și așezat în despărțăminte și subdespărțăminte, metodic și științific coordonate și purtând denumiri cât mai corespunzătoare conținutului lor. Unei sistematizări realiste a materialului normativ trebuie să-i corespundă o nomenclatură precisă, fiecare despărțământ sau subdespărțământ având o denumire proprie de natură să servească nu numai ca un indicator, ci și ca un adecvat element de interpretare a normelor așezate sub denumirea respectivă⁸.

Atari contribuții, la care se pot adăuga multe altele, precum cele ale profesorului Vespasian V. Pella, coleg de catedră cu prof. V. Dongoroz la Facultatea de Drept din București, și a cărui personalitate și operă vor fi evocate în cadrul Conferinței, constituie „tradițiile savante” ale oricărei codificări, care-i dau substanța și viziunea, în măsura în care sunt avute în vedere.

Bucurându-se de participarea unor personalități de înalt prestigiu în materia dreptului penal și a dreptului procesual penal, reprezentând, pe lângă Institut, toate marile facultăți de drept ale țării și structurile judiciare relevante, manifestarea de față se înscrie în rândul analizelor profunde ale noii legislații penale.

Este necesar, însă, ca odată intrate în vigoare, Codul penal și Codul de procedură penală, continuând tradiția dongoroziană, să-și găsească solide fundamente doctrinare, în *Explicații teoretice...* pe măsură.

Prof. univ. dr. Mircea Dușu
Directorul Institutului de Cercetări Juridice
„Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române

⁶ V. Dongoroz, *Sinteze asupra Codului penal...*, op. cit., p. 5.

⁷ *Ibidem*, p. 6.

⁸ *Ibidem*, p. 12.

CODIFICAREA DREPTULUI PENAL: ÎNTRE TRADIȚIE ȘI MONDIALIZARE.

CONTRIBUȚII ROMÂNEȘTI: V.V. PELLA, PROMOTOR AL UNIFICĂRII ȘI CODIFICĂRII DREPTULUI PENAL

*Prof. univ. dr. Mircea DUȚU, Universitatea Ecologică din București
Directorul Institutului de Cercetări Juridice
„Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române
Președinte-fondator al Societății științifice „V.V. Pella”*

Rezumat

Mai întâi, autorul examinează cele două fenomene majore care marchează dreptul penal contemporan: mondializarea și procesul amplu de recodificare post-modernă.

În opinia autorului, autorului mondializarea dreptului și globalizarea conceptelor și tehnicilor sale reprezintă realități tot mai evidente. În continuare sunt relevate elementele definiției ale ecuației mondializare-codificare.

Mai apoi, sunt evaluate rațiunile care-l determină pe legiuitor să ridice la rang de infracțiune diferitele comportamente pe care le sancționează.

Elementul tradiție-continuitate este ilustrat printr-o contribuție românească de excepție, cea a profesorului Vespasian V. Pella (1897-1952), promotor al codificării și unificării dreptului penal, important artizan al organizării unei justiții penale internaționale și fondator al dreptului internațional penal, de la a cărui moarte s-au împlinit anul acesta 60 de ani.

După părerea autorului, contribuția românească – Vespasian V. Pella, raportată temei abordate, se impune astfel circumscrisă la trei teme fundamentale: codificarea dreptului penal – român și internațional –, unificarea sa, în contextul construirii unui drept universal al păcii, și garantarea lui pe calea instituirii unei jurisdicții penale internaționale cu caracter permanent.

Cuvinte cheie: infracțiune, mondializare, globalizare, codificare, unificare, garantare

I. Dreptul penal contemporan este marcat de două fenomene majore, interdependente și definiții pentru dinamica sa: mondializarea, în sens larg, și procesul amplu de recodificare post-modernă, amândouă cu un impact deosebit asupra elaborării, exprimării, realizării și efectivității normelor sale. Mondializarea care s-a afirmat post-1989 a accentuat factorii de „internaționalizare” a dreptului penal, alimentând două evoluții aparent contradictorii, dar pe fond complementare: cea de „globalizare prin uniformizare”, în sensul apropierei ordinilor juridice interne, mai ales în jurul drepturilor umane fundamentale, și cea de generare a „dreptului propriu-zis” al mondializării, prin producerea de reguli specifice de piață globală și globalizare a crimei.

În privința primului fenomen, dreptul penal joacă un rol major în materie de mondializare, permițând stabilirea legăturii între globalizarea economică, ce deschide frontierele pieței practicilor (în primul rând comerciale, dar, totodată, și celor infracționale) transnaționale, și dreptul drepturilor omului, fondat în principial pe

Declarația ONU din 1948, care postulează existența și afirmarea unor valori umane universale, impunând astfel o protecție de tip supranațional¹. Dar „mondializarea” reacției penale se impune și dintr-un alt motiv: cel al apariției unei infraționalități globale. Reprezentând unul dintre efectele negative ale mondializării post-moderne, un aspect elocvent al „fațetei sale obscure”, noua formă de criminalitate, comună, care acoperă ansamblul planetei, se suprapune rapid infraționalității caracteristice fiecărei țări și regiuni, amplificându-i dimensiunile și intensificându-i consecințele. Într-adevăr, afirmată ca și concept și fenomen după cel de-al Doilea Război Mondial, actuala mondializare sau globalizare, la care se poate atașa și conceptul de planetarizare, privește mai ales economia și modelul neoliberal de dezvoltare, dar la care se adaugă, de asemenea, o mondializare culturală tot mai evidentă, și chiar o anumită tendință, mai recentă, de mondializare socio-politică.

Prima dintre ele corespunde conjugării a patru fenomene distincte, dar cu efecte cumulative: globalizarea financiară, care rezultă din liberalizarea schimburilor de capitaluri prin suprimarea controlului acestora, internaționalizarea întreprinderilor, legată de liberalizarea schimburilor de bunuri și de servicii, ceea ce conduce din ce în ce mai mult ca acestea să adopte o strategie mondială, afirmarea concurenței țărilor emergente, precum BRIC (China, India, Brazilia, Rusia, Africa de Sud), care profită de liberalizarea schimburilor și costul scăzut al mâinii lor de lucru și extinderea câmpului concurenței internaționale la domenii și la sectoare care erau anterior protejate, precum serviciile financiare, transporturile, audiovizualul și telecomunicațiile, datorată și înlăturării barierelor reglementare care ocroteau operatorii naționali și mutațiilor de ordin tehnic.

Mondializarea zisă culturală se manifestă prin difuzarea, în întreaga lume, a produselor culturale elaborate în diverse țări, în special a celor legate de muzică, cinema, televiziune și literatură. Ea însoțește mondializarea economică prin fenomenul „mercantilizării” culturii, respectiv asimilarea produselor culturale, bunurilor ordinare supuse cu acest titlu liberalizării schimburilor comerciale.

Relativ la mondializarea politică, aceasta rămâne mai ales la stadiul de simplă tendință și mai puțin la cel de fenomen cristalizat. În fine, nu putem ignora, în acest context, planetarizarea problemelor mediului, prin fenomene precum: încălzirea globală și schimbările climatice, degradarea biodiversității etc.

Manifestată ca un fenomen recent, incomplet și variabil, mondializarea în curs generează efecte contradictorii și comportă critici în sens opus. Unii, atenți cu precădere la evoluțiile favorabile ale economiei mondiale și la ameliorarea condițiilor materiale ale omenirii rezultate de aici, îi reproșează faptul de a fi insuficientă și prea dispartă, pledând, în consecință, pentru accelerarea și accentuarea fenomenului. Cei mai mulți însă reproșează mondializării neoliberale marile amenințări și pericole care apasă societatea actuală: promovarea unui mod de dezvoltare nedurabil, productivist și risipitor cu resursele, poluarea masivă și generalizată, schimbările climei, amplificarea sărăciei și inegalităților de tot felul, între bogați și săraci, Nordul și Sudul planetei. Dincolo de diversitatea punctelor de vedere exprimate asupra subiectului, consistenței și semnificațiilor sale, așa cum demonstrează și actuala criză de sistem declanșată în 2008, critica cea mai pertinentă rămâne aceea că, în mod paradoxal, reprezentând desăvârșirea

¹ M. Delmas-Marty, *Droit penal et mondialisation*, în vol. „*Le champ penal. Mélanges en l'honneur du professeur Raymond Ottenhof*”, Editions Dalloz, Paris, 2006, p. 3.

liberalismului, ea este cea mai mare amenințare pentru acesta. În consecință, marii agenți economici găsesc în mondializare posibilitatea de a scăpa de reglementarea liberală statală și riscă astfel să angajeze sistemul economic într-un libertinaj distructiv.

Mondializarea dreptului și globalizarea conceptelor și tehnicilor sale reprezintă realități tot mai evidente. Evoluțiile converg spre perspectiva unui drept comun ansamblului planetei, care ar putea fi calificat, pe termen lung, chiar ca mondial. El nu va fi, însă, în orice caz, dreptul internațional – conceput în manieră clasică, tradițională, ca dreptul relațiilor dintre state, ori într-una mai modernă, ca dreptul societății internaționale –, ci un drept uniform, prin armonizare, care aduce și impune, cel puțin pentru materiile principale, aceleași soluții în toate ordinele juridice naționale. Contribuie la aceasta, pe lângă adoptarea unor convenții de stabilire a unui drept uniform – precum cele de la Geneva privind scrisorile de schimb și cecurile, de la Viena asupra vânzării de mărfuri, sau de la Haga, privind rezolvarea conflictelor între legi etc. – și împrumuturile naturale între sistemele de drept, doi factori noi: circulația extraordinară a informațiilor juridice și tendința globalizării regulilor comerciale. Astfel, mijloacele moderne de comunicare asigură o informare rapidă, imediată, a juriștilor de pretutindeni cu regulile de drept, deciziile judiciare ori ideile doctrinei, care influențează transformările drepturilor naționale. De asemenea, asistăm în ultima perioadă la manifestările emergenței a ceea ce unii denumesc „un drept mercantil global”, format, pe de o parte din dreptul construit și afirmat în jurul *lex mercatoria* (normele comerțului internațional și practicilor agenților de comerț), iar pe de alta, din regulile produse de marile societăți multinaționale sub forma codurilor de conduită, ori rezultate din jurisprudența arbitrajului comercial internațional. Aceste progrese converg spre realizarea unui *drept uniform* ori, cel puțin, într-o primă etapă, de „drepturi naționale interconexe”. Armonizarea drepturilor naționale se conjugă și se potențează cu și prin fenomenul de integrare manifestat în cadrul marilor blocuri economice – SUA, UE, China – care devin actori importanți ai creării și aplicării dreptului global. O evoluție supranațională și emergența unui drept penal al Uniunii Europene, în paralel cu manifestarea unei suveranități penale colective sub aspectul elaborării, dar individuală în ceea ce privește aplicarea, sunt evidente². În orice caz, suntem în prezența unui fenomen cu două voteze: o parte a reglementărilor în materie evoluează spre unificare, în timp ce o alta rămâne legată de mecanismele armonizării, atâta timp cât statele membre nu decid un transfer de competențe mai general.

Tehnicizarea și scientizarea crescândă a normelor juridice, apariția unor sectoare noi de reglementare, specifice, precum vectorii globalizării (comunicare electronică, internet, mass-media), codificarea la nivelul ramurilor și în plan supranațional, constituie provocări tot mai perceptibile, care își așteaptă răspunsuri științifice adecvate. Sunt realități și evoluții care determină sporirea importanței dreptului, ca tehnică și instrument al schimbării și presupun, în consecință, eforturi considerabile din partea cercetării științifice fundamentale în identificarea capacității și definirea căilor de îndeplinire a unui asemenea rol.

Așa cum remarca prof. M. Delmas-Marty, în spațiul juridic, termenul de mondializare nu desemnează atât un drept „mondial”, deja stabilit și operabil, ci, mai degrabă, o mișcare a sa în acest sens, un mod de a ordona lucrurile a cărei dinamică

² E. Gindre, *L'émergence d'un droit pénal de l'Union Européenne*, Collection des Thèses, LGDJ, Paris, 2009.

exactă ne scapă încă în privința elementelor sale concrete; adevărata dificultate ține mult dincolo de terminologie, privind cu precădere de diversificarea crescândă a unui drept care, la nivel mondial, se organizează multidimensional, dar arareori pluralist³.

Într-o asemenea perspectivă, dreptul penal mondial poate fi conceput nu ca un sistem autonom, închis, ci ca un spațiu care nu este bipolar, precum în Europa, ci multipolar, adică deschis, un întreg complex și divers, un ansamblu de interacțiuni verticale (între dreptul internațional penal și dreptul penal național) și orizontal (între dreptul internațional penal, dreptul umanitar, dreptul mediului, dreptul penal al drepturilor omului ori dreptul internațional general). Într-o asemenea ecuație complexă **drept penal-mondializare** (inter)acționează și fenomenul general al recodificării post-moderne, cu efecte biunivoce multiple.

În măsura în care normele penale devin internaționale, competența judecătorului național se întinde dincolo de frontierele statului, în timp ce o justiție penală supra-națională, dorită și imaginată încă din prima jumătate a secolului trecut, se instaurează, în cele din urmă, prin Curtea Penală Internațională (2003), prima veritabilă jurisdicție penală cu vocație mondială și cu caracter permanent.

II. Există în dreptul penal, așa cum s-a remarcat, două răspunsuri într-unul: cel conținut în texte, care angajează și exprimă temporarul și, respectiv, cel relevat de texte, care se înscrie în durată, reflectând filosofia materiei⁴. Aceasta din urmă se ordonează pe constanta cunoașterii imperativului unui model social, asigurând perenitatea relațiilor umane, vorbindu-se astfel de relații sociale protejate ori de bunuri juridice colective⁵. Este nevoie să înțelegem ceea ce determină legiuitorul în politica sa represivă ca, în numele unei ordini superioare, să ridice la rang de infracțiuni diferitele comportamente pe care le sancționează. Exprimând manifestări variate și variabile, această ordine rămâne, în mod fundamental, imuabilă, punându-se astfel în serviciul comunității sociale. Este contextul general în care se pune întotdeauna problema recodificării, din perspectiva continuității și discontinuității. În același timp, mondializarea dreptului, în general, și cea a dreptului penal, în special, marchează și nevoia, și ecuația recodificării. Păstrarea identității reprezintă aici o cerință a principiului „unității în diversitate”. Iar valorificarea „tradițiilor savante” se impune și se circumscrie unui atare context. Problema presupune, din punct de vedere tehnic, delimitări între **codificare**, la singular, înțeleasă ca operă sistematică de reunire într-un singur corp, a reglementărilor penale, și impunerea sa pe teritoriul statal, și **codificări**, la plural, reprezentând experiențe istorice consecutive, care s-au succedat de-a lungul timpului.

Rezultă, astfel, în mod indubitabil, o perspectivă complexă, dinamică și multidimensională a raportului dintre mondializare și codificare, tradiție, continuitate și post-modernitate. Dacă, cel puțin în linii generale, am reușit să relevăm elementele definitorii ale ecuației mondializare-codificare, ne propunem ca elementul tradiție-continuitate să-l ilustrăm printr-o contribuție românească de excepție, cea a profesorului

³ M. Delmas-Marty, *op. cit.*, p. 4.

⁴ Y. Mayard, *La loi penale, instrument de valorisation sociale*, în vol. „Code pénal et code d'instruction criminelle”, Livre du bicentenaire, Université Panthéon-Assas (Paris II), Ed. Dalloz, Paris, 2010, pp. 3 și 4.

⁵ A. Decocq, *Droit pénal général*, Ed. Armand Colin, Paris, 1971, p. 81; M. Puech, *Droit pénal général*, Litec, Paris, 1988, no. 475.

Vespasian V. Pella (1897-1952), promotor al codificării și unificării dreptului penal, important artizan al organizării unei justiții penale internaționale și fondator al dreptului internațional penal, de la a cărui moarte s-au împlinit anul acesta 60 de ani.

III. Contribuția românească – Pella, raportată temei abordate de această conferință, se impune astfel circumscrisă la trei teme fundamentale: **codificarea** dreptului penal – român și internațional –, **unificarea** sa, în contextul construirii unui drept universal al păcii, și **garantarea** lui pe calea instituirii unei jurisdicții penale internaționale cu caracter permanent.

1. O poziție interesantă și o acțiune consistentă a desfășurat profesorul Pella și în contextul recodificării dreptului penal român în deceniile trei și patru ale secolului XX. Promovând consecvent teza rolului important al științei în realizarea codificării și concepției unui cod penal, savantul și-a subordonat întreaga sa activitate din Comisia legislativă pentru redactarea Codului Penal (1923) și apoi, ca membru temporar al Consiliului Superior Legislativ (1926-1934), promovării ideilor școlii neoclasică. În epocă, opera de codificare era privită ca instrument de reformă legislativă, nu ca o simplă sistematizare eteroclită, ca o lucrare de creație și nu o muncă de redactare a unui text, oricât de masiv ar fi rezultat acesta. În cadrul raportului prezentat, în 1924, la Paris, în fața *Société générale des prisons* asupra anteproiectului român din 1923 al părții generale a Codului penal⁶, referindu-se la spiritul care a dominat alcătuirea documentului, Pella invoca un sfat prețios primit în 1920, în acest sens, de la profesorul său francez Emile Garçon și urmat întocmai: „Faceți tot ce e posibil pentru a intra în Comisie și insistați ca România, în elaborarea noului cod, să nu se aventureze în concepții, care pot fi atrăgătoare, dar pe care experiența nu le-a consacrat încă. Păstrați principiile școlii neoclasică, fiți moderați și prudenți în redactarea legilor”. Principala rețineră era, astfel, manifestată față de ideile școlii antropologice italiene, reprezentată în special de E. Ferri, considerate „prea îndrăznețe” și pe care, până atunci, niciun legiuitor modern nu le tradusese în dreptul pozitiv.

În promovarea tezelor școlii neoclasică, V.V. Pella și-a găsit un susținător în prof. Iulian Teodorescu, și el eminent profesor de drept penal și discipol al lui E. Garçon, dar acceptate și de ceilalți membri ai Comisiei, astfel că anteproiectul din 1923 „rămânea fidel, în fundamentul său filosofic, principiilor școlii neoclasică”.

Se pornea, astfel, de la ideea și se exprima concepția care admitea că penalitatea se adresează ființei umane, adică unei ființe care este conștientă de faptele sale și care, în limitele legilor naturale care guvernează criminalitatea, păstrează o libertate relativ suficientă pentru a o face responsabilă moral.

Din această perspectivă, documentul expus dezbaterii societăților științifice de drept penal ale timpului s-a inspirat mai ales din concepțiile moderne ale doctrinei penale franceze, „în toate circumstanțele a avut puterea de a lupta împotriva atractivității periculoase a inovațiilor și a nu se îndepărta de un spirit de prudență înțeleaptă”. Dacă așa s-a rezolvat problema recodificării din perspectivă filosofică, aspectul valorificării

⁶ Société générale des prisons, *L'avant-projet roumain de 1923 sur la partie générale d'un Code pénal*, rapport de Vespasian Pella et les observations, Ed. Marchal et Billard, Paris, 1924, Extrait de la „Revue pénitentiaire et de Droit penal” (mai 1924, bulletin no. 5).